

**'De panelen veilig demonteren
was een intensief werkje.'**

Thomas Feyen
architect

OCMW Antwerpen bezit erfgoed waarop we terecht fier mogen zijn. Zo schitteren in de kapel van het Elzenveld een aantal erg speciale 17de- en 19de-eeuwse glasramen van verschillende heiligen en religieuze taferelen. Twee architectenbureaus slaan de handen in elkaar om de glasramen tot in de puntjes te herstellen, samen met een gespecialiseerde restauratie-aannemer. Benieuwd wat bij zulke herstellingen komt kijken? Architecten Thomas Feyen en Rozemarijn Bormans lichten het restauratieproces toe.

Hoe verliep de herstelling tot nu?

Thomas Feyen: 'Eerst maakten we een inventaris van de bestaande glasramen en keken we eventuele schade na. Na de demontage van de panelen, wat een intensief werkje was, stuurden we de ramen naar het restauratieatelier. In het atelier deden we verder onderzoek naar de geschikte reinigings- en restauratietechnieken, die we in een onderzoeksrapport noteerden. Nu kon de eigenlijke herstelling beginnen.

De glazen zelf reinigden we voorzichtig en eventuele barstjes lijmden we of we vervingen het stukje glas. Waar nodig vervingen we de loden kader rond de glazen en zorgden we voor nieuwe, stevige kaders in geelkoper. Gelijktijdig met het atelierwerk reinigden en herstelden we op onze werf de omlijstingen (uit natuursteen) en de stenen versieringen (uit witsteen).

We gaven de herstelde ramen heldere en stevige glazen. Zo blijven ze beschermd tegen vandalisme. Bovendien zorgt het voor een comfortabele temperatuur in de kapel. En dat zonder afbreuk te doen aan de esthetische beleving van de ramen. Tenslotte kregen de omlijstingen uit natuursteen een beschermende kalklaag.'

Wat waren de voornaamste uitdagingen?

Rozemarijn Bormans: 'In de eerste plaats maakte de moeilijke bereikbaarheid van een aantal glasramen het niet gemakkelijk. Dat gold zeker voor de ramen aan de zuidzijde, waar we vanop de daken van de aangrenzende bijgebouwen moesten werken.

Ook de glasramen verwijderen was niet evident. De panelen hadden hun stevigheid verloren. We lijmde de loszittende glaasjes met kleefband vast, zodat ze niet konden uiteenvallen bij de demontage.

Bovendien was de combinatie van herstelwerk en reiniging van de panelen een moeilijke evenwichtsoefening. Daarbij moesten we een balans vinden tussen maximaal behoud van het historisch materiaal en een voldoende reinigingsresultaat.'

Hoe lang duurde de herstelling?

Thomas Feyen: 'Eerder werden al twee glasramen (nummer 482 en 484) gerestaureerd aan de zijde van de binnentuin. Aansluitend herstelden we in 2013 de twee glasramen aan de noordzijde (nummer 480 en 481). De volledige restauratie duurde veertien weken.

Vorige maand dienden we het aanbestedingsdossier voor de restauratie van de overblijvende zes glasramen in bij OCMW Antwerpen. In januari 2016 starten de werken en tegen de zomer van 2016 kunnen we de volledige herstelling afronden.'

De tijdelijke vereniging van twee architectenbureaus is naast het herstel van de glasramen in het Elzenveld ook bezig met onder andere:

- de dakrestauratie van de Opera (Antwerpen)
- de renovatie van het Oude Badhuis (Antwerpen)
- de restauratie en herbesteding van het Belvédère paviljoen in het park Sorghvliedt (Hoboken)

